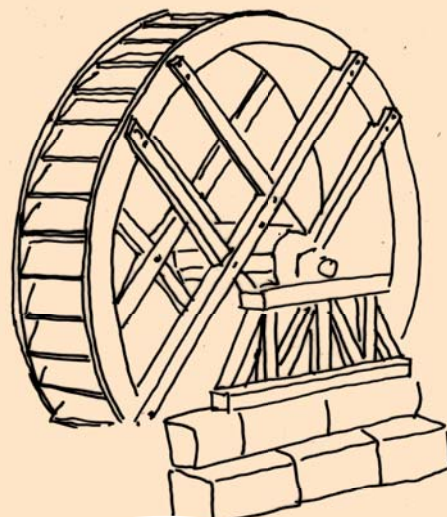

VÝPRAVA ZA MLYNÁŘSKÝM ŘEMESLEM

Pojďte s námi!

**POZNÁVÁNÍ JE
DOBRODRUŽSTVÍ!**

3–7 let

2 km

**Víte, co všechno
musel umět
mlynář?**

Kde se vzal rybník?

**Jaký je koloběh
vody v přírodě?**

Stáhněte si brožuru
a interaktivní mapu
za použití QR kódu!

Celý výlet má necelé 2 km v rovinatém terénu. Na naší výpravě si povíme něco k mlýnům, mlynářům i mlynářkám, projdeme se u rybníku a budeme pozorovat zvířátka, povíme si o koloběhu vody v přírodě, pohrajeme si i zacvičíme. Na závěr můžeme výlet zakončit sladkou tečkou v podobě vyhlášeného štrúdlu, který získal certifikaci regionálního produktu (rezervace předem nutná).

Časový rozvrh a délka výpravy	Nástupní místo Bukovina u Přelouče 49.9470864N, 15.5623017E Parkování na návsí. Výlet i s povídáním a úkoly je asi na 2 hod. 2 km v mírném terénu
Informace k výpravě	Vstupné stezka volně přístupná WC v hostinci Ve Starém mlýně (+420 776 332 579) Svačina vlastní, možnost využití občerstvení v hostinci Ve Starém mlýně (nutno domluvit předem) nebo možno zajistit balíčky, např. z Kruhu Zdraví Odborný průvodce 300 Kč/hod. – lze objednat 1 týden předem, kontakt: Lucie Písař +420 775 988 933
Navíc	Štrúdl – možnost objednání si místního vyhlášené štrúdlu s certifikací regionální produkt Minigolfová jamka – v zóně herních prvků je atypická překážka minigolfu, kde je možné vyzkoušet si svoji šikovnost. Golfovou hůl a míček (1 ks) je možné si zapůjčit v hostinci Ve Starém mlýně
Co s sebou	Plechový nebo plastový hrneček. Dětské golfové hole a míčky, pokud máme – stačí plastové
Co s sebou pro dospělého doprovod	Pytlíček s loupanými mandlemi, pytlíček s trochou obilí a druhý s trochou mouky Knihy s obrázky zvířátek a rostlin žijících u rybníka např.: Encyklopedie naší přírody, Příroda atd.
Pohádky	Jak Rumcajs vytrestal horního mlynáře http://alougo.com/pohadky/pohadky/rumcajs21_jak_rumcajs_vytrestal_horniho_mlynare.htm
Orientační kalkulace dopravy	Autobusová doprava – autobus pro 42 osob (ceny jsou orientační) 48 Kč/km, 242 Kč/hodina čekání – lze objednat 14 dní předem u autodopravce, kontakt: Autokempink Konopáč, p. Starý 602 371 768
Aktuálnost informací	www.bukovinauprelouce.cz , +420 778 080 230

Náročnost výpravy

nízká

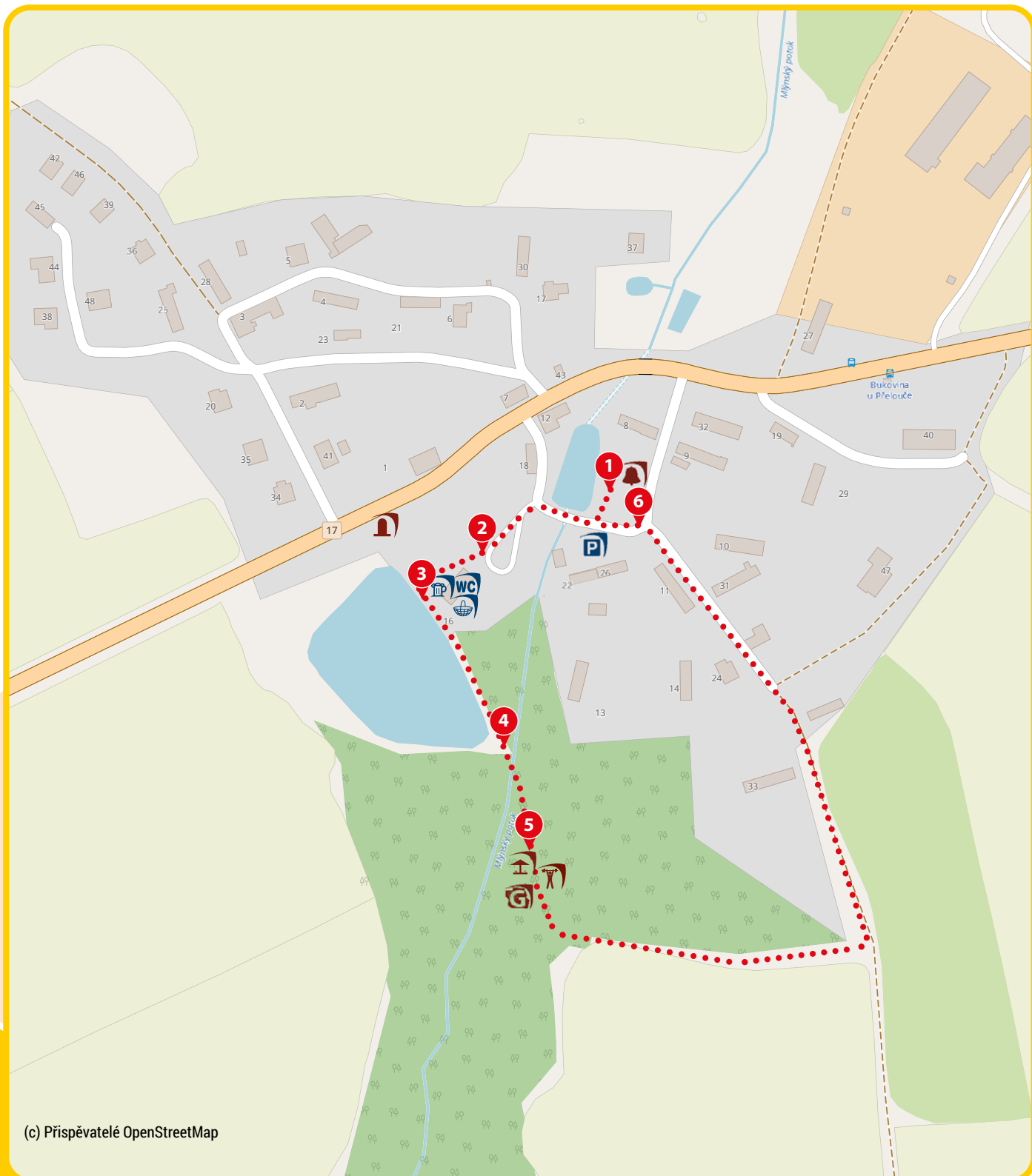
střední

těžká

MAPOVÝ PODKLAD

(c) Příspěvatelé OpenStreetMap

Památník T. G. Masaryka

Zvonička na návsi v Bukovině

Geolokalita „Cesta vody“

Infopoint

Fit stezka

Parkoviště na návsi

Hostinec Ve Starém mlýně

Regionální výrobce

WC v hostinci

POPIS TRASY: Výprava začíná na návsi, kde zaparkujeme a kde je malý rybník s novou zvoničkou, která slouží zároveň jako altánek. **VYPRAVĚČ VYPRAVÍ:** Vítejte, milé děti, na našem dnešním putování.

1 ZASTAVENÍ – NÁVES SE ZVONIČKOU

VYPRAVĚČ VYPRAVÍ: Děti, tato vesnice se nazývá Bukovina. **Zkuste uhádnout, podle jakého stromu se jmenuje?**

Ano, je to buk. Když kdysi dávno lidé tuhle vesnici budovali, všude v okolí na stráních rostly buky. Zlatý bukový list si zdejší lidé dali i do znaku své obce. Jak vypadá bukové listí, si můžeme ukázat v pracovním listu.

Rozhlédněte se kolem a ukažte, jestli uvidíte nějaký buk. Poznáte ho?

Buk má šedou hladkou kůru i hladké lesklé lístečky.

Víte, jak vypadá plod buku a jak se mu správně říká?

Je to bukvice. My většinou najdeme pouze její slupky (máme-li, ukážeme), ale uvnitř je jádro. Představte si, že v dřívějších dobách toto byla největší pochoutka pro děti na Vánoce. Tato jádra se jemně opražila a děti je pak s chutí zobaly. Jejich jádra chutnají jako sladké mandle (pokud máme mandle s sebou, dáme ochutnat). Dnes už tuto lesní pochoutku přenecháváme spíše zvířátkům a pochutnáváme si na jiných dobrotách.

Děti, jaká zvířátka asi chodí na jádérka bukvic?

Nejvíce veverky.

POPIS TRASY: Popojdeme si blíže směrem k hospodě a obecnímu úřadu.

2 ZASTAVENÍ – PŘED HOSTINCEM (BÝVALÝM MLÝNEM)

Rozhlédněte se kolem a řekněte, jestli tu někde nevidíte mlýn.

Je to docela těžký úkol. Mlýn tu opravdu je, ale už nevypadá tak, jak si ho představujeme. Nevypadá jako mlýn z pohádek, protože už u něj není velké mlýnské kolo. Tak co myslíte, který dům by to mohl být? Je to ta velká budova s růžovou fasádou. Tady stál mlýn už před 300 lety. To je v dobách, kdy panstvo nosilo veliké bílé paruky jako třeba knížepán z pohádek o Rumcajsovi. Mlýn mohl dříve vypadat třeba tak nějak, jak to vidíme na obrázku.

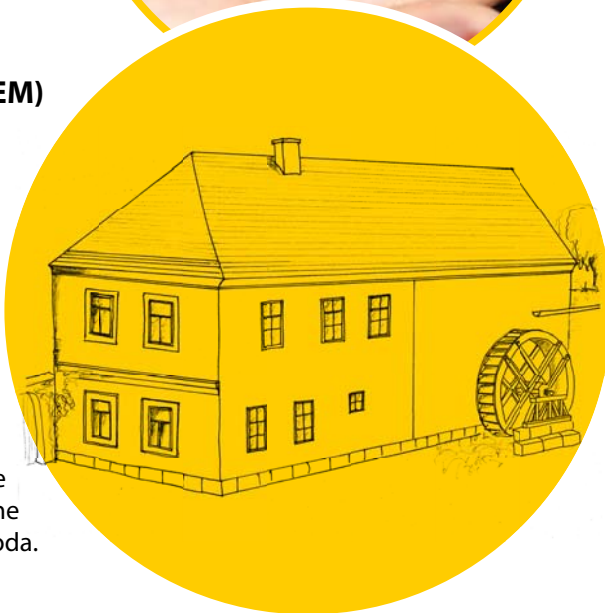
Víte, k čemu je mlýn?

Mlýn slouží k rozemletí obilí, které vyrostlo na poli, na mouku. Z ní se pak peče chleba, housky nebo koláče... (pokud máme s sebou, ukážeme obilná zrna a mouku). Mlýn dříve pohánělo mlýnské kolo, které roztáčí voda. Mlýnské kolo si můžeme prohlédnout na úvodní stránce.

Víte, jak se říká člověku, který má na starosti mlýn?

Je to mlynář. Mlynář musel být velmi vzdělaný a umět mnoho řemesel – třeba musel umět postavit mlýnské kolo. Taky se mu říkalo pan otec – tohle oslovení můžete slyšet v některých pohádkách. Byl v celém mlýně nejdůležitější – všechno řídil. Chodil v bílém oblečení s čepicí na hlavě. Musel to být dobrý hospodář a rozumět i zemědělství, protože k mlýnu patřila i pole a hospodářská zvířata: koně, krávy, prasata...

V malých mlýnech mlynář sám obsluhoval stroje a mlel. U větších mlýnů by sám na všechno nestačil, a proto měl na práci pomocníky. Těm vyučeným se říkalo mládci a stárci (podle toho, zda byli mladí nebo staří, pochopitelně). V mlýně mohl být také učedník, který se mlynářskému řemeslu teprve učil a tomu se říkalo prášek. Prášek proto, že jeho povinností bylo ometat moučný prach ze všech mlýnských zařízení a podlahy, která musela být „tak čistá, aby se z ní dalo jíst“. Zdejšího mlynáře a jeho pomocníky vidíte na staré fotografii.

Zdejší mlýn a jeho osazenstvo po roce 1933

Znáte pohádku S čerty nejsou žerty?

Tam přeci zlá mlynářka chtěla utrápiti mlynáře, a proto propustila všechny pomocníky, aby se mlynář udřel....

HRA POHYBOVÁ: Teď si předvedeme, jak se mele obilí. Utrhneme si ze země trochu trávy, dáme si ji mezi ruce a jakoby meleme obilí. Naše dlaně jsou jako mlýnské kameny.

Vydáme se pěšinou po pravé straně vedle bývalého mlýna. Vede do mírného kopce k rybníku. Podíváme-li se vlevo, tak na této zdi mlýna bývalo osazeno mlýnské kolo.

3 ZASTAVENÍ – ZASTAVENÍ NAD MLÝNEM

Děti, otočte se zády k rybníku: mlýnské kolo bylo na levé straně budovy. Voda, která na něj dopadala, byla přiváděna trubkou z rybníka, který máme za zády. Kolo se točí tím lépe a rychleji, z čím větší výšky na něj voda dopadá. Proto i dnes si můžeme všimnout, že mlýn je jaksi „zapadlý“ pod rybníkem. Voda roztáčela mlýnské kolo, a to potom roztáčelo mlýnské kameny. Ne každý mlynář byl ale dobrý a poctivý. Můžeme si tu přečíst pohádku **Jak Rumcajs vytrestal horního mlynáře** (dostupná i na internetu).

Procházíme se kolem rybníka. Pokračujeme cestou po hrázi doleva, až dojdeme k vyřezávané soše Dubínka. Po cestě pozorujeme zvířata a rostliny a pojmenováváme ty, které známe. (Můžeme se vybavit nějakou vhodnou knihou).

Všude u rybníka je často slyšet kvákání žab, kterých tu žije opravdu hodně.

HRA: Zahrajeme si na žabičky a předvedeme si, jak se žabičky pohybují a jaké zvuky u toho vydávají.

4 ZASTAVENÍ – RYBNÍK DUBÍNEK

Rybník není jen tak nějaká voda. Je to dílo člověka. Naši předkové byli velmi chytří a přišli na to, že když potok protéká nějakým důlkem, stačí mu do cesty postavit překážku a potok napustí celý důlek. Té překážce se říká hráz a my se po ní právě procházíme. Rybníky dělali lidé hlavně na místech, kde bylo pořád mokro, nedalo se tam nic pěstovat a ani tudy pořádně chodit. Tenhle rybník je tu už velmi, velmi dlouho, stejně jako mlýn.

Vodu a její okolí mají ráda zvířátka. Některá jsou malinká a těžko se hledají, jiná žijí pod vodou jako ryby a také není možné je snadno vidět. Můžeme chvíli pozorovat kraj rybníka (vodoměrky, bruslačky apod.) Možná budeme mít štěstí a podaří se nám zahlédnout vzácného černého čápa, který zde nad mokřadem bydlí. Určitě ale uvidíme divoké kachny, pro které je tento rybník domovem. (Pokud náhodou nevidíme, ukážeme obrázek z internetu).

Poznáte kačera od kachny?

Kačer je větší parádník a je pestrobarevný.

Jak se říká mládětkům od kachny?

Ano, jsou to kachňata. Ta jsou hodně šikovná. Představte si, děti, že umí chodit a plavat hned jak se vylíhnou z vajíčka. Můžou hned opustit hnízdo a dokážou ujít až jeden kilometr za svojí maminkou. To znamená, že ta malá kachňátka by s námi zvládla ujít polovinu našeho dnešního výletu. Nejčastěji mají úkryt někde v bezpečí u vody – třeba v rákosí u rybníka.

HRA POHYBOVÁ: A teď si, děti, zahrajeme na kachňata, dřepneme si a budeme se pohybovat jako malé kachničky, které se chtějí schovat do bezpečí. Nezapomeňte si z rukou udělat křídélka!

Pokračujeme dál po směrovkách „Cesta vody“ až k herním prvkům.

5 ZASTAVENÍ HERNÍ PRVKY

Mezi herními prvky je i model koloběhu vody v přírodě.

Co myslíte, kde všude se voda nachází?

Voda se nachází všude kolem nás – voda je v řekách, říčkách, potocích, rybnících, jezerech, v mořích. Voda je v půdě i v mracích. Vodu dokonce máme i my lidé v našem těle, stejně tak jako ji mají i rostliny a živočichové.

Co myslíte, ubývá nebo přibývá voda na naší planetě Zemi?

Neubývá ani nepřibývá. Vody je pořád stejně, ale neustále se přelévá z jednoho místa na druhé a mění svou podobu. Někdy je to voda, která teče, pak třeba zmrzne na led nebo se ve velkém horku promění na páru. Určitě jste si všimly, jak se kouří z hrnce s polévkou, když se vaří, to se právě voda velkým horkem proměňuje na páru. Je to takový úplný koloběh vody. A toto si teď ukážeme.

ÚKOL: Všichni si naberte do plecháčků nebo do dlaně vodu z potoka a nalejeme ji nahoru na tento prvek. To nám názorně představuje, že prší. A co se děje dále s touto vodou? Voda se vsakuje do země, dostává se do podzemí, ze kterého se pak opět dostane na povrch z pramene nějaké řeky či potoka. Nebo se také může dostat do rostlin, ze kterých se pak opět odpaří

do vzduchu. Všechny řeky, říčky odtékají do jezer a potom do moří a oceánů, ze kterých se zase voda vypařuje zpět do vzduchu a tvoří se nové další mraky, ze kterých nám zase voda prší na zem. A to je koloběh vody.

POHYBOVÉ HRY: Nastal čas si trochu pohrát. Vidíte kolem dokola rozestavené herní prvky. Vytvoříme si z nich takovou malou opičí dráhu a tu si proběhneme. Ovšem nebude to na rychlost, ale na zručnost. Prima je, když se zapojí i dospělí. Pokud jsme se vybavili na výlet golfovými holemi a míčky, můžeme si zde prozkoušet šikovnost na přírodní minigolfově jamce.

Nyní se vydáme lesní pěšinou dále dozadu za herní prvky. Louku budeme mít po pravé straně. Jdeme dál, až narazíme na asfaltovou silnici, po které se vydáme doleva. Dovede nás zpět na náves, kde na nás může čekat sladká tečka v podobě štrúdlu.

6 ZASTAVENÍ ZPÁTKY NA NÁVSI

Na fotografii jsme viděli před mlýnem samé muže, ale stejně důležité byly ženy. Žena posledního mlynáře se jmenovala Anička. Byla krásná, šikovná a pracovitá. Anička měla moc ráda své řemeslo a z namleté mouky připravovala různé dobroty. Jednou z nich byl i štrúdl s jablíčky a ořechy, který je místní specialitou. Můžeme si ho zkusit upéct i doma.

TIP:

Pokud nás vyprávění o mlýnu a mlynářském řemesle zaujalo, můžeme si příště udělat **výlet do Klešic**, kde najdeme naučné tabule o zdejších mlýnech, ke kterým si můžeme udělat vycházku. Naučné tabule najdeme v Klešicích na návsi.

TIP:

Pokud se vám líbilo zkusit si golf, můžete si udělat výlet na **ekostezku Země Rytíře Sekolíka**, kterou najdeme v Jedousově. Víly a skřítkové nás v krásném prostředí provedou tříděním odpadů, péčí o přírodu, pěstováním rostlin... Můžeme si zde i pohrát a zkusit další minigolfovou jamku.

EKOfarma rytíře Sekolíka, Anna Marková, Jedousov 66, Horecký Dvůr, tel. 602 582 224, ekofarma.horeckydvor@email.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST

1. Vybarvěte listy buku a bukvice.

2. Vytvořte si žabičku.

Potřebujete: barevný papír, papírovou ruličku, nůžky a lepidlo

3. Namalujte sebe, jak na vás prší.

